

ספר תפארת ישראל - פרק כב'

כאשר תעיין בדבר קורח ועדתו שהיו חולקים על התורה, תמצא שהיו מספקים על משה, אחר שהתורה היא לכלל ישראל ראוי שתהיה התורה לכלל ישראל לא על ידי אדם פרטי כמו משה. וזה שאמר רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (במדבר ט"ז). ובארז במדרש (במד"ר פ' י"ח) כל העדה כלם קדושים. כלם שמעו בסיני אנכי ולא יהיה לך ומדוע תתנשאו על קהל ה'. בארו בזה רשעה שלהם שהיו כופרים בתורת משה, שאמרו אחר כי אנכי ולא יהיה לך שמענום מפי הגבורה, אם היה רוצה השם יתברך לצוות מצות על ישראל היה מצוה לישראל בעצמו. ובמדרש (שם) עוד, מה כתיב למעלה מן הענין, ועשו להם ציצית. אמר ליה קרח למשה רבינו עליו השלום טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר ליה חייבת בציצית, אמר ליה קרח הטלית אינה פוטרת עצמה וארבעה חוטין פוטרות אותה. בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה, אמר ליה חייב אמר ליה כל התורה יש בה רע"ה פרשיות ואין פוטרות את הבית וב' פרשיות שבמזוזה פוטרות הבית, אמר לו על אלו דברים לא נצטווית אלא מלבך אתה בודאם ע"כ. ומה בא הכתוב לומר אם יצאו כופרים מפר' ציצית או מפרשה אחרת, ועוד אם מסמיכת הפרשה למדנו שהיה כופר בפרשת ציצית מנא לן שהיה כופר במזוזה והיכן מצינו זה. דע כי כל כונת קרח להפליג ולהחזיק הקושיא, כי אחר שהשם יתברך עם ישראל, אם היה רוצה השם יתברך לתת התורה ראוי שתנתן בלא אמצעי, כי אי אפשר שלא היו ראויים ישראל לשמוע דבר ה', שהרי שמעו בסיני אנכי ולא יהיה לך, ואם כן למה לא נתנה התורה להם, והיה קרח חושב להפיל את משה בטעותו לשאול אותו טלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית או חייבת בציצית, וסבר היה כי בודאי ישיב משה שהיא פטורה כיון שכולה תכלת, שכך היה סברת קרח כי המצוה כדי שיהיה בטלית תכלת, (וטעם התכלת בארו ז"ל (מנחות מ"ג ע"ב) מפני שהתכלת דומה לכסא כבוד. ועל ידי שיראה את התכלת יזכור ויעשה את כל מצות ה', כי ראיית התכלת שהוא דומה לכסא כבוד מביא לידי מעשה, שעל ידי המעשה מקבל עליו גזירת המלך שגזר עליו, לכן התכלת הוא דומה לכסא, כי הכסא הוא עצם המלכות, כמו שאמר רק הכסא אגדל ממך (בראשית מ"א). ודבר זה מסודי התורה ואין כאן מקום זה). והיה סובר כיון שהטלית כולה תכלת למה לו חוט, ואז יהיה משיב לו קרח אם כן כל ישראל כולם היו קדושים למה להם כהן מיוחד לכפר בעדם אחר שכולם ראויים לכהנים למה להם כהן אחד נבדל. וקרח אשר רצה להפיל את משה בטענתו חרבו באה בלבו, כי אדרבה זה ראייה כי גם שם אין הדין כך כי צריך שיהיה דומה לכסא הכבוד, וכסא הכבוד הוא מיוחד, לכך צריך חוט מיוחד שאינו מן הטלית רק נבדל לעצמו, וכאשר הטלית כולה תכלת אין דמיון התכלת הזה אל כסא הכבוד שהוא מיוחד, ולכך צריך חוט מיוחד שאינו מן הטלית, וכך ישראל אף על גב שכל ישראל כולם קדושים צריכים אל כהן מיוחד נבדל מהם לא שיהיו הכל כהנים, כי צריך שיהיה כאן כהן מיוחד. וזהו שהשיב להם משה זאת עשו קחו לכם מחתות וגו'. ובמדרש (שם) אמר להם משה הגוים נמוסים הרבה וכהנים הרבה יש להם וכולם מתקבצים בבית אחד, ואנו אין לנו אלא ה' אחד ותורה אחת וכהן גדול אחד, ואתם מאתים וחמשים מבקשים כהונה גדולה אף אני רוצה בכך, לכך נאמר אתה וכל עדתך וגו'. ויראה כי על זה מורה שם אהרן, כי מתחלה נבחרו ישראל מן האומות, ואחר כך נבחרו הלויים מתוך ישראל, ואחר כך נבחרו הכהנים מן הלויים, ואחר כך כהן גדול כהן הראש. והנה היה לאהרן ג' בחירות אלו, ולכך אמר משה בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו, כלומר שיש באהרן ג' בחירות, נגד הראשון מה שהובחרו ישראל מן האומות נאמר ויודע ה' את אשר לו, ולא הזכיר כאן יקריב מפני שאין ישראל משמשים לפניו, אבל נגד מה שאמרו שנבחרו הלויים אמר ואת הקדוש והקריב אליו, יקריב לשמושה, ונגד מה שנבחרו הכהנים אמר ואת אשר יבחר בו יקריב אליו. ומפני שהאמצעי לעולם נבחר, שהרי ארץ ישראל שהיא באמצע הישוב נבחרה לקדושה, וירושלים באמצע ארץ ישראל נבחרה יותר, ובית המקדש באמצע ירושלים נבחר יותר לקדושה, ולפיכך האמצעי מורה על הבחירה. ולכך בשם אהרן הרי"ש, כי אות הרי"ש הוא אמצעי במאות, כי ש"ן הוא אות ג' והוא רוב אותיות המאות ואין זה אמצעי, אבל הרי"ש הוא חצי אותיות המאות, והאמצעי עומד בחצי הדבר. וכבר אמרנו כי האמצעי מורה על הבחירה מתוך הכלל, וזהו נגד הבחירה הראשונה שהובחרו ישראל מן האומות, ואחר כך הנו"ן אות אמצעי באותיות העשיריות, והוא נגד בחירה שניה שהובחרו הלויים מן ישראל, והה"א בשם אהרן והוא אות אמצעי באותיות היחידים נגד מה שהובחרו הכהנים מן הלויים שנבחרו. והאל"ף שיש בשם אהרן, שהוא כהן גדול כהן הראש על הכהנים, ולפיכך יש בו אל"ף, ומכל מקום לא נקרא זה בחירה כלל, כי מה שנבחרו הכהנים מן הלויים הוא שם אחר לגמרי, אבל מה שנבחר הכהן גדול לראש אין זה שם אחר רק שהוא כהן הגדול ולפיכך בשם אהרן אות אל"ף, הרי לך כי שם אהרן

הוא שנבחר ונתייחד לגמרי. הרי כי כל טענות קרח היה שרצה שיהיו הכל כהנים, ומשה היה מוכיח להם שאין ראוי רק שיהיה אחד כמה שהעבודה היא לאל אחד. ומפני כי שני דברים שהם הלמוד והמעשה היו לשני אחים הנכבדים, כי משה היה מקבל התורה ולמדה לכל ישראל, ואהרן כהן גדול מביא לידי מעשה, כי היו עובדין הקדוש ברוך הוא על ידי אהרן בעבודת הקרבן, לכך היה מדמה אהרן אל חוט של תכלת, כי חוט של תכלת מביא לידי מעשה, דכתיב וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם (במדבר ט"ו). וכן אהרן על ידו היו עובדים במעשה אל השם יתברך, וזהו עבודת הקרבנות, ולכך אהרן דומה לחוט של תכלת לגמרי המביא לידי מעשה. וכנגד משה שהיה מקבל תורה מן השמים ולמדה לישראל, היה מביא משל מן בית מלא ספרים, כי התורה צותה לנו לקבוע ממזזה על הבית כדי לקבוע בנו תורת השם יתברך, וכדכתיב בממזזה ודברת בם בשבתך בביתך וגו' וכתבתם על ממזוזות ביתך ובשעריך (דברים ו'). והיה סובר כי בית מלא ספרים בודאי פטור מן הממזזה, אחר שמצות הממזזה כדי לקבוע בנו תורת השם יתברך והרי הבית כולו מלא ספרים. וכאשר ישיב לו משה כי בית מלא ספרים פטור מן הממזזה שכך היה לפי דעת קרח, יאמר אם כן למה לנו אדם מיוחד לקבל התורה על ידו להשלים ישראל בתורה, שהרי אפשר לנו להגיע אל מדרגת התורה בלא משה שהוא יחיד, כי כלנו קדושים שמענו בסיני אנכי ולא יהיה לך, ואין אנו צריכים שתקבע בנו התורה על ידי משה שהוא יחיד, כמו שאין בית שהוא מלא ספרים צריך שתקבע בו התורה על ידי ממזזה יחידית. וגם בזה נפל, שאדרבא בית מלא ספרים חייב בממזזה יחידית נבדלת מן הבית, שהרי הממזזה חוץ לבית כמו ציצית גם כן חוץ לבגד, כי אין כל הבית מוכן מה שמוכן לו חלק אחד שהוא נבדל מן הבית, ולפיכך בית מלא ספרים חייב בממזזה, כי לא יקבל כל הבית הקדושה כמו הממזזה שהוא דבר קדוש והוא דבר מקצת מן הבית, וכן לא יקבל התורה כל ישראל כאחד רק אחד, הוא משה רבינו עליו השלום אשר הוא נבדל מן ישראל במעלתו ובמדרגתו, והוא מקבל התורה ומגיע אותה אל הכלל כלו כמו שהוא בממזזה, לכך צריך אל משה שהיה מיוחד נבדל מכלל ישראל בפני עצמו, והוא ראוי לקבלת תורה מן השם יתברך. והרי בפירוש שהיו קרח ועדתו מספקין על משה מהקושיא שבארנו, ומשה השיב פרוקה והוא נראה ברור: